

ÇOCUK VE OYUN

Başakşehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Adres: Başak Mh. Mevlana Celaleddin Rumi Cd. No:2/B
(15 Temmuz Şehitler Kampüsü) Başakşehir/İstanbul

Telefon:0212 488 22 88

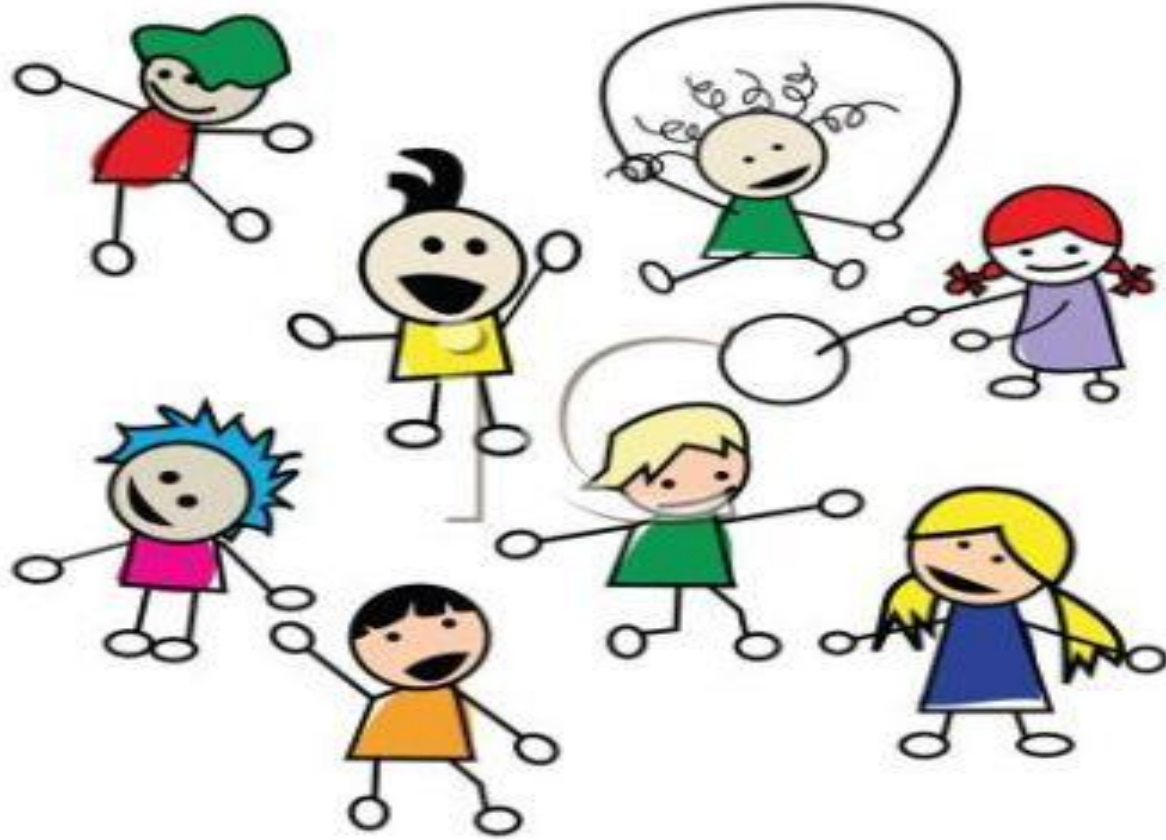
@basaksehirram

@basaksehirram

www.basaksehirram.meb.k12.tr

Oynayan çocuk, canlılığın
ve sevincin sembolüdür.
-Hebbel

OYUN NEDİR?

- Oyun, belli bir amaca yönelik ya da amaçsız olarak, kurallı ya da kuralsız, çocuğun tüm gelişim alanlarına etki eden, çocuğun isteyerek ve hoşlanarak katıldığı, araçla ya da araçsız olarak gerçekleştirilen en doğal öğrenme aracıdır denebilir. Oyun evrensel bir kavramdır ve çocuk bulunan her yerde oyun vardır. Oyunların türü, kullanılan araç-gereç kültürden kültüre değişse de oyun var olmaya devam etmektedir. Oyun oynaması engellenen çocuklarda bir takım psikolojik, sosyal vb. alanlarda sorunların çıktığı yapılan araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

- Gelişen bir dünyada hızla değişen bir çevreye doğan çocuklar, kent yaşamının olumsuz etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu olumsuzlukları gidermede oyun etkinlikleri oldukça önemlidir. Çocuklar, dünyayı oyunla tanımaya başlar ve oyun oynadıkça bilgileri pekişir. Çocuk oyunla keşfeder, oyunla paylaşmayı öğrenir. Kimi zaman duygu ve düşüncelerini biz yetişkinler gibi cümlelere dökemeyen çocukların iç dünyalarına oyun aracılığıyla ulaşılabilir. Çocuk, sembolik olarak, iç dünyasını bize oyunla sunar. Oyun, çocuğun gerçek dünyası ile hayal dünyası arasındaki çok önemli bir köprüdür (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE OYUN

- Çoğu bilim adamları tarafından yaşamın sihirli yılları olarak adlandırılan okul öncesi dönem, yaşamın diğer dönemlerine nazaran ihmale hiç tahammülü olmayan bir dönemdir. Gelişimin doğum öncesinden sonra en hızlı olduğu bu dönemin hasarları kalıcı ve yaşama yön verici olmaktadır. Bu dönemin en baskın özelliklerinden birisi oyunun en temel öğrenme aracı olarak kullanılmasıdır. Çocuk yaşamı için gerekli olan birçok davranış, bilgi ve becerileri oyun ortamında öğrenmektedir.
- - Oyun çocuğun kendisini ifade etmesidir.
- - Oyun çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleri ile öğrenmesi yöntemidir.
- - Oyun, çocuğu yetişkin yaşamına hazırlayan son derece önemli bir araçtır (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

Oyun oynarken çocuk mutlu olur. Çocuğun büyümesi ve sağlıklı gelişmesi için beslenme, sevgi, bakım ne kadar gerekli ise oyun da o kadar gereklidir. (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007)

OYUNUN GELİŞİM ALANLARINA ETKİSİ

- Oyun çocuk gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir. Çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesinin en önemli yolu doya doya oynamasıdır. Oyun yolu ile çocuk bedenini hareket ettirir. Zıplar, koşar, tırmanır, taşları ve misketleri tutup atar. Bu sayede çocuk ince ve kaba motor gelişimini oyunla desteklemiş olur (Pedagoji Derneği, 2016).

- Oyun yolu ile çocuk arkadaşları ile sosyalleşir. Sıra beklemeyi, kurallara uymayı, başkasının hakkına saygı göstermeyi, grupta kendini ifade etmeyi, bir grubun üyesi olmayı çocuk oyun yolu ile öğrenir. Yeterince oyun oynamayan çocuk yeterince sosyalleşemez (Pedagoji Derneği, 2016).

- Çocuk oyunları içerisinde sosyallik açısından en zengin içeriğe sahip oyunlar **hayali oyunlardır**. Bunlar çocukların “mış” gibi yaptığı oyunlardır. Korsanmış gibi, gizli bir ajanmış gibi davrandıkları bu oyunlar, çocuklar için birden çok fayda sağlar.
- Hayali oyunlar oynayan çocuklar, işbirliği yapmayı öğrenirler. Arkadaşları ile bu oyunları oynarken, ikinci bir kişi ile birlikte hareket etmeyi ve karşılaşacakları sorunları çözmeyi öğrenirler.
- Çocuklar hayali oyunlarda duygularını yansıtırlar. Evcilik oyununda bir çocuk bebeğini uyuturken veya yemek yedirirken annesinden ya da babasından gördüğu davranışları sergiler (Sığırtmaç, 2018).

- Oyunlar bir düşünme becerisi gerektirdiği için, oyun çocukların bilişsel gelişimini destekler. Oyun içinde çocuk, kazanmak için planlama ve hesaplama yapar. Nasıl oynaması gerektiğini ve rakibinin hamleleri ile nasıl baş edeceğini düşünür. Gizli saklanma yerleri bulmak, taşı tam seksek karelerinin içine atmak için planlama yapmak, topu atarken hızını ve açısını ayarlamak gibi farkında olmadığı bilişsel hesaplamalar yapar. Bu sayede zihin gelişimi aktif olur (Pedagoji Derneği, 2016).

- Oyun, çocukların duygusal gelişimini destekler. Oyun içinde çocuk kazanmayı, kaybetmeyi, üzülmeyi, heyecanlanmayı, hayal kırıklığını, gururu, yetersizliği, çaresizliği ve mutluluğu deneyimler. Başka çocukların duygularını nasıl yaşadığını gözlemler. Bu sayede hem duygularını keşfeder, hem başka insanların duygularını okumayı öğrenir, hem de kendi duygularını ifade etmeyi (Pedagoji Derneği, 2016).

- Çocuk oyunda hayatın provasını yapar. Oyun içinde anne, baba, öğretmen olur. Çeşitli meslek rollerine girer (Pedagoji Derneği, 2016).

- Oyun çocuk için aynı zamanda iyileştiricidir. Çocuk oyun içinde öfkelerini, üzüntüsünü, kaygısını oyun ve oyuncaklar yolu ile dile getirir. Oyun çocuğun dili olur, oyuncaklar ise kelimesi. Böylece yaşadığı bir zorluktan, onu korkutan bir nesneden oyun içinde onlara yere vererek baş eder (Pedagoji Derneği, 2016)

- Oyun oynamak çocuğun dil gelişimini de olumlu etkilemektedir. Çocuk oyun oynarken oyuncaklarıyla konuşur, dertleşir, oyuncağına yüklediğı rolün gereğı olan ifadelerde bulunur. Çocukta ifade edici dil gelişir (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

ÇOCUKLARDA YAŞLARA GÖRE OYUN BECERİLERİNİN GELİŞİMİ

- Çocuklar emekleme ve yürüme ile birlikte etrafta gördükleri her şeyi dokunarak, atarak, ağızlarına sokarak tanımaya çalışırlar.
- 3-6 yaş arası, oyun dönemi olarak da adlandırılır. Çocuk gün boyu soru sorar, konuşur, yorulmadan oyun oynar.
- 4-5 yaş çocukları çoğunlukla evcilik, askercilik gibi hayali oyunlar oynamayı tercih ederler, izledikleri filmlerdeki karakterleri taklit ederler. Ahşap bloklar ve Legolarla çeşitli inşa oyunları oynarlar.
- 5-6 yaş çocukları masa oyunlarına daha çok ilgi duyarlar. Kesme yapıştırma, resim yapma, rakamları yazma, yapbozlar ile oynamayı tercih ederler (Sığırtmaç, 2018)

Oyuncak Seçimi

- Oyuncak seçiminde öncelikle göz önüne alınan etken, çocuğun yaşıdır. Okul öncesi devreye ulaşan çocuklar ise, yaratıcı yönlerini destekleyen her türlü nesneden ve resim yapmaktan hoşlanırlar. Boyama ve çizme yaratıcılığı özendirir (Akil, Egemen ve Yılmaz, 2004)

- Yaş grubu sadece çocuğun ne oynayacağını değil aynı zamanda nasıl oynayacağını da belirler. Dört-beş yaşlarında oyunda işbirliğini keşfeden çocuk beş-altı yaşında tüm bu oyun deneyimini belirli kurallar üzerine oturtur (Akil, Egemen ve Yılmaz, 2004).

- Basit ama eğlendirici oyuncaklar, yaratıcı ve aktif bir uyarı olanağı sağlar. Örneğin evde bulunan kaplar, makaralar ve hamurların tümü, çocuğa istediği gibi şekillendirebileceği bir oyun ortamı sağlar. Çocuk, bu ortamda aslında kendi kişiliğini biçimlendirir. Su, kum, toprak, çamur ve boyalar çocuğun dış dünyayı tanımasına ve deneyim kazanmasına neden olur. Bunlardan çamur, çocuğun yaratıcı yeteneğini geliştirerek kendini yönetme becerisi geliştirmesini sağlar (Akil, Egemen ve Yılmaz, 2004).

- 0 - 6 yaş çocuklar için doğru oyun ve oyuncak seçimi
- <https://youtu.be/IgB9PMGVZ-o>

Oyunun Öğretimi

- Çocuklar için oyun planlanırken, çocukların gelişim alanları göz önünde bulundurulmalıdır. Hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgileri, dikkat süreleri ve becerileri dikkate alınmalıdır. Etkinlikler çok uzun süreli ve karmaşık olmamalıdır. Çocukları sıkmayacak şekilde hareket ve eğlence barındırmalıdır.
- Oyun planlanırken öğretmen, öğrencileri iyi tanımalı, çocukları yaşlarının üzerinde onları zorlayacak roller vermemelidir. Roller dağıtılırken isteklilik göz önünde bulundurulmalıdır (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

- Oyun öğretimi 3 aşamada gerçekleşir;
- 1-Oyunun tanıtılması
- 2-Oyunun kurallarının açıklanması
- 3-Oyunun uygulanmasıdır.
- Oyunun tanıtılmasında oyunun adı söylenerek çocuklar oyuna istekli hale getirilmelidir. Oyun kurallarının açıklanmasında, oyundan kullanılacak materyaller öğrencilere tanıtılır. Oyunun uygulanmasında ise, oyun bir kez öğretmen veya istekliler tarafından uygulanmalıdır. Ardından oyun dönüşümlü olarak oynanmalıdır. Oyun en sonunda da değerlendirilmesi yapılmalıdır.
- Son olarak ise oyunun öneminin yanı sıra eğitim ortamına aktarılması ve ortamda uygulanması da önem arz etmektedir (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

Çocuk ve Ekran

- Amerikan Pediatri Akademisi iki yaşından küçük çocukların asla ve asla dijital ekranla karşılaşmamalarını öneriyor. İki yaş üzeri çocuklar için ise, dijital ekranın karşısında kalma sürelerini bir saatle sınırlıyor (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

- Erken çocukluk döneminde ekrana fazla sürelerde maruz kalmak; çocukların sosyalleşme ve sosyal becerilerini geliştirmesi için büyük bir engel. Ayrıca çocukların sözel ifade becerilerinde geri kalmalarına, öğrenme becerilerinin gelişmesini sekteye uğrattıyor. Kitap okumakta sıkıntı yaşamalarına, ince kas gelişimi sekteye uğramasına neden oluyor (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

- Ancak bunların yanında günümüzde hızla gelişen dünyaya adapte olmaya çalışan insan için ekrana maruz kalmamak oldukça zor. Bu nedenle çocuklar için bu süreyi sınırlı tutulduğu ve güvenli erişimi sağlandığı takdirde dijital okur yazarlığının da gelişebileceği araştırmalar arasında mevcuttur (Koçyiğit, Kök ve Tuğluk, 2007).

Anne ve babalara öneriler:

- Çocuğa oyun için uygun ortamın ve yeterli malzemenin sağlanması gerekir. Bunun için evin bir köşesi, bir odası kullanılabilir. Arkadaşları ile oyun oynayabileceği ortamlar sağlayabilirsiniz.
- Oyuncak alırken çocuğun seçmesine izin verilmelidir. Herhangi bir nedenle çocuğun seçtiği oyuncak alınamıyorsa nedeni çocuğa açıklanmalıdır.
- Oyuncakların mutlaka satın alınması gerekmez, çocuğunuz ile birlikte çeşitli oyuncaklar yapabilirsiniz. Böylelikle birlikte vakit geçirme olanağı bulabilirsiniz (Sığırtmaç, 2018)

- Çocuğunuzla oyun oynayarak ona yaklaşma ve duygularını tanıma imkanı bulabilirsiniz. Oyun çocukla iletişim kurmanın en etkili yoludur. Çocuğunuzla ileri yıllarda iyi bir iletişiminiz olsun istiyorsanız onunla oyun oynayarak vakit geçirmelisiniz.
- Oyun oynayan çocuğun oyunu birden bire kesilmemeli, oyununu tamamlaması için önceden bilgi verilmelidir.
- Bu süreçte kitaplar önemlidir. Kitaplar sayesinde yaşam boyu sürebilen kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı temellerini bu yaşlarda atabilme imkanı olacaktır (Sığırtmaç, 2018)

- Oyunlarda çocuğunuza bir Őey öğretmeye çalışmayın. Evde oynadığımız oyunun amacı çocuğumuzun eğlenmesidir. Oyun bazen yatakta yuvarlanarak, bazen sandalyenin altından geçerek bazen de koltuğa tırmanarak oynanabilir. nemli olan çocuğun ilgi alanına girmesi, eğlenmesi ve sizinle keyifli zaman geçirmesidir (Sığırtmaç, 2018)

Prof. Dr. Belma Tuğrul ile Önce Oyun - Bölüm 2: Çocuk ve Oyun

- https://youtu.be/xuWR_QstWsA

KAYNAKÇA

- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N., & Kök, M. (2010). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun/play as educational Activity in the Child's development process. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi; Sayı 16*
- Sığırtmaç, A. (2018). Çocuk ve Oyun.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö., & Akil, İ. (2004). Oyun, oyuncak ve çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 5(2), 39-42.*
- Pedagoji Derneği. (2016). Çocuk ve Oyun.